

Onderzoekers terug van expeditie naar Spitsbergen

AAN IJSBEREN GEEN GEBREK

Tien dagen onderzochten wetenschappers de gevolgen van klimaatverandering in het zuidoosten van de noordelijke eilandengroep Spitsbergen. Inmiddels zijn ze terug. *Resource* sprak twee onderzoekers van Wageningen Marine Research. Naast hun zorgen over de veranderingen, waren ze vooral vol verwondering over de wildernis die ze tegenkwamen. Tekst Stijn Schreven

FIk zat op de mooiste plek op het schip, uitkijkend over een zee vol vogels die wachten om geteld te worden.' Zo omschrijft Susanne Kühn, vogelonderzoeker bij Wageningen Marine Research, haar ervaring tijdens de Nederlandse expeditie naar Spitsbergen afgelopen juli. Ze was een van de vijftig wetenschappers die samen met net zoveel toeristen meevoeren op het schip *Ortelius*, om onderzoek te doen aan klimaatverandering in het zuidoostelijke deel van de Noorse archipel. Inmiddels zijn de meeste wetenschappers terug, hoewel sommige van hun monsters pas in het najaar in Neder-

land aankomen per schip. Kühn telde zeevogels en zeezoogdieren vanaf de boeg van de boot, waar ze een kleine kijkhut had met bank en tafeltje. Op het moment dat de boot voer kon Kühn tellen. Omdat de wetenschappers en toeristen overdag aan land waren en de boot dan niet kon varen, telde ze vooral 's nachts. 'Met 24 uur daglicht is dat geen probleem. Het is een mooi gevoel van eenzaamheid. Je bent alleen met je vogels, moe maar tegelijk heel gelukkig.'

Af en toe kreeg ze hulp van toeristen of collega's. De telsexies van Kühn duurden zolang de boot voer en er zicht was, soms zes à zeven uur. 'Ik heb veel uren kunnen maken.' Anders was het voor onderzoekers die aan land moesten voor hun werk. Aan ijsberren geen gebrek. Vrijwel

dagelijks werd er een gezien en voor eigen veiligheid moest het gezelschap dan uitwijken naar een andere plek om aan land te gaan.

Ijsberren

Toch was Sophie Brasseur, zeehondenonderzoeker en collega van Kühn bij Wageningen Marine Research, niet teleurgesteld. 'De ijsberren vond ik geweldig,' vertelt ze. 'Het liefst zou ik willen dat er zoveel ijsberren waren dat we helemaal niet meer aan land konden, en dat het gebied met rust gelaten wordt zodat het zich zo goed mogelijk kan weren tegen klimaatverandering. De toenemende toeristenstroom helpt daar niet bij.' Ze heeft op de vorige editie van de onderzoeksreis in 2015 wel haar lessen getrokken. 'Ik snap dat het financieel handig is, maar onderzoek doen met toeristen is niet optimaal. De vorige keer hadden wetenschappers uitgebreide plannen, maar kregen ze te weinig tijd omdat ook de toeristen recht hebben op hun uitje. Deze keer heb ik dus een minimaal doel gesteld dat in korte tijd te bereiken is.' Dat doel heeft ze ruimschoots gehaald. Brasseur verzamelde dertien walrusdrollen in plaats van de geplande tien. De walrus is met zo'n duizend kilogram een

De route die het schip *Ortelius* heeft afgelegd. ©Oceanwide Expeditions

Sophie Brasseur verzamelt poep van walrussen voor eDNA van hun prooien. ♦ Foto Susanne Kühn

van de grootste soorten vinvoetige (zeehondachtige) ter wereld. Om de poep te verzamelen moest ze rustende groepen van ongeveer vijftig dieren tot vlakbij naderen. Een overweldigende ervaring. ‘Het zijn een soort vrachtwagens, zulke grote beesten. Ze zouden mij ook kunnen opeten. Het feit dat zulke reuzen kunnen bestaan – juist omdat we ze met rust laten – is ongelooflijk.’

Ingevroren drollen

De walrus en andere zeehonden zijn de ‘thermometers’ van het Arctisch gebied, stelt Brasseur. ‘Zeehonden zijn volledig afhankelijk van de zee, maar komen terug op het land. Je kunt aan ze zien of het systeem verandert. Aan hun poep zie je wat er aan prooi beschikbaar is; of er voldoende prooi is, zie je aan het aantal jongen dat ze grootbrengen. Ze bemonsteren de zee voor ons.’ De drollen komen ingevroren in het najaar naar Nederland

‘ONDERZOEK DOEN MET TOERISTEN ERBIJ IS NIET OPTIMAAL’

met de Ortelius. Dan zal de onderzoeker het DNA van hun prooien uit de poep isoleren en met eDNA-technieken zien wat de dieren gegeten hebben. Dat beeld vergelijkt ze met monsters van het zeeleven, verzameld tijdens de expeditie in 2022, en poepmonsters van de vorige expeditie in 2015.

Ook de tellingen van Susanne Kühn zijn zo’n thermometer voor de gezondheid van de Noordpool. Maar afgezien van de walrussen, heeft ze vanaf de kijkhut op de boeg nauwelijks zeezoogdieren gezien. ‘Het waren er heel weinig, ook waar er eerder veel voorkwamen. Bijna geen walvissen, af en toe een blaas van een grote walvis in de verte.’ Toch kan ze moeilijk zeggen of het veranderd is, omdat ze zelf niet eerder in dit deel van Spitsbergen is geweest. ‘Het is vooral wat andere onderzoekers je vertellen. De vorige expeditie was er nog zee-ijs, nu totaal niet.’

Plan d’attaque

Ooit waren er duizenden walrussen op Spitsbergen, maar zo’n honderd jaar geleden zijn ze om hun ivoren slagtan- den uitgemord, vertelt Brasseur. Nu

is er dubbele groei: de populatie is zich aan het herstellen en walrussen van het noordpoolijs wijken uit naar Spitsbergen en andere kusten omdat het zee-ijs terugtrekt. Het smeltend zee-ijs zorgt ook voor nieuwe bedreigingen: steeds meer bedrijven rukken op naar de archipel. ‘Toerisme, visserij, oliebedrijven en scheepvaart kunnen nu juist meer gebruikmaken van het poolgebied,’ legt ze uit. ‘De overheden van de poolgebieden zouden meer gebieden moeten beschermen. Want wat als er een olietanker of containerschip zijn lading verliest?’

Voor toekomstige expedities denkt Brasseur dat een nieuw “plan d’attaque” nodig is. ‘Wat kan de Nederlandse wetenschap voor Spitsbergen en het poolonderzoek betekenen? We moeten zorgen dat het onderzoek beter de gaten in onze kennis dicht.’ De zeebodem en het zeeleven in de poolgebieden zijn bijvoorbeeld nog niet goed in kaart gebracht. Brasseur: ‘Smeltend ijs brengt koel en zoet water in een zout systeem. We weten niet wat de gevolgen daarvan zijn.’ Waar de nadruk van deze expeditie vooral op land en meertjes lag, ziet ze de volgende dus graag de zee in duiken om die gevolgen boven water te krijgen. ■

Researchers back from Spitsbergen expedition

NO LACK OF POLAR BEARS

This summer, a group of scientists spent 10 days studying the effects of climate change in the southeast part of the northern archipelago of Spitsbergen. They are back now, and *Resource* talked to two researchers from Wageningen Marine Research. Apart from concern about the changes taking place, their foremost feeling was awe at the wilderness they experienced. Text Stijn Schreven

Fsat in the nicest spot on the ship, looking out over a sea covered in birds waiting to be counted.’ This is how Susanne Kühn, a bird researcher at Wageningen Marine Research, describes her experience of the Dutch expedition to Spitsbergen in July. She was one of the 50 scientists who travelled on the ship *Ortelius*, in the company of 50 tourists, to do research on climate change in the south-eastern part of the Norwegian archipelago. Most of the scientists have returned now, although some of their samples will only arrive in the Netherlands by ship in the autumn. Kühn counted seabirds and marine mam-

mals from the bow of the boat, where she had a small viewing hut with a bench and a table. Kühn could count whenever the boat was sailing. Because the scientists and tourists went ashore during the day and the boat could not sail then, she mainly counted at night. ‘That’s no problem when there are 24 hours of daylight. It is a beautiful feeling of solitude. You are alone with your birds, tired but very happy at the same time.’ She was helped occasionally by tourists or colleagues.

Kühn’s counting sessions went on as long as the boat was moving and there was visibility, sometimes for six to seven hours. ‘I was able to put in a lot of hours.’

Polar bears

It was a different matter for researchers who had to go ashore for their work. There was

no shortage of polar bears. One was sighted nearly every day and when that happened, they had to relocate to go ashore, for their own safety. But there was no disappointment in that for Sophie Brasseur, seal researcher and a colleague of Kühn’s at Wageningen Marine Research. ‘I loved the polar bears,’ she says. ‘I’d be happiest if there were be so many polar bears that we couldn’t go ashore at all, and for the area to be left in peace to defend itself against climate change as best it can. The increasing influx of tourists doesn’t help in that regard.’

She learned a thing or two from the previous research trip in 2015. ‘I realize that it is useful financially, but doing research with tourists on board is not optimal. Last time, the scientists had extensive plans but were given too little time because the tourists are entitled to their outing as well. So this time I set a minimal goal that can be achieved in a short time.’

She surpassed that goal and collected 13 walrus turds instead of the planned 10. At around 1000 kilos, the walrus is one of the largest species of fin-footed (seal-like) animal in the world. To collect the poo, she had to get very close to resting groups of about 50 animals. An overwhelming experience. ‘They are like trucks, such huge

The route taken by the ship *Ortelius*. ©Oceanwide Expeditions

Sophie Brasseur collects walrus poo for eDNA analysis of their prey. • Photo Susanne Kühn

animals. They could gobble me up. That such giants can exist – precisely because we leave them alone – is astonishing.’

Frozen faeces

The walrus and other seals are the ‘thermometers’ of the Arctic, says Brasseur. ‘Seals are totally dependent on the sea, but they come ashore. You can see from them whether the system is changing. You can tell from their faeces what prey is available; you can tell if there is enough prey by how many pups they raise. They take samples from the sea for us.’ The droppings are frozen and will come to the Netherlands on the Ortelius in the autumn. Then the researcher will isolate the DNA of the walrus’ prey from the droppings and use eDNA techniques to see what the animals have eaten. She will compare that information with samples of marine life collected during the expedi-

tion in 2022 and faecal samples from the previous expedition in 2015.

Susanne Kühn’s counts provide another yardstick for the health of the Arctic. Apart from the walrus, she saw hardly any marine mammals from the observation hut on the bow. ‘There were very few where there used to be a lot. Hardly any whales, just the occasional blow from a large whale in the distance.’ Yet she cannot tell first-hand whether there has been any change, because she has not been to this part of Spitsbergen before herself. ‘It’s mainly what other researchers tell you. On the last expedition there was still sea ice, and now it has gone completely.’

Plan of attack

There were once thousands of walrus on Spitsbergen, but they were massacred for their ivory tusks about 100 years ago, Brasseur explains. Now their numbers are growing for two reasons: the population is recovering and walrus from the Arctic are migrating to Spitsbergen and other coasts because the sea ice is retreating. The melting sea ice is also creating new threats: more and more companies are

encroaching on the archipelago. ‘Tourism, fisheries, oil companies and shipping can now make more use of the Arctic,’ Brasseur explains. ‘The governments of the polar regions should protect more areas for animals like walrus, because what if an oil tanker or container ship loses its cargo?’

Brasseur thinks a new ‘plan of attack’ is needed for future expeditions. ‘What can Dutch scientists do for Spitsbergen and polar research? We must make sure that research fills the gaps in our knowledge better.’ The seabed and marine life in the polar regions, for example, has not yet been properly mapped. Brasseur: ‘Melting ice brings cold, fresh water into a saltwater system. We don’t know what the consequences of that will be.’ While the focus of this expedition was mainly on land and lakes, she would like to see the next one dive into the sea to identify those consequences. ■

‘DOING RESEARCH WITH TOURISTS ON BOARD IS NOT OPTIMAL’